

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران که مبتنی بر موازین اسلامی و تجربیات جامعه بشری تهیه شده در اصول متعدد، رویکرد فراگیر به انسان دوستی و صلح‌خواهی را منعکس کرده است. بررسی هر یک از مصادیق حقوقی مربوطه و اینکه در عمل تا چه اندازه برای تحقق این مفاهیم متعالی موفقیت حاصل شده تفصیل زیادی می‌طلبد. عجلتاً به طور فشرده در مقوله انسان‌دوستی و صلح‌خواهی مروری بر قانون اساسی به شرح زیر انجام می‌شود:

1. در اصل دوّم، «کرامت و ارزش والای انسان و آزادی توأم با مسؤولیت او در برابر خدا که از راه‌های مختلف از جمله نفی هرگونه ستمگری و ستمکشی و سلطه‌گری و سلطه‌پذیری، قسط و عدل تأمین می‌شود، مورد تأکید قرار گرفته و ارزشی پیشینی و بنیادی تلقی شده که به عنوان یک مبنای نظام جمهوری اسلامی ایران نیز محسوب می‌شود

2. در اصل سوّم، ارزش‌هایی مثل «طرد کامل استعمار و جلوگیری از نفوذ اجانب»، «محو هرگونه استبداد و خودکامگی و انحصارطلبی»، «مشارکت عامه مردم در تعیین سرنوشت سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خویش»، «رفع تبعیضات ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همه در تمام زمینه‌های مادی و معنوی»، «حمایت بی‌دریغ از مستضعفان جهان»، «تأمین حقوق همه جانبه افراد از زن و مرد و ایجاد امنیت قضائی عادلانه برای همه» مورد تأکید قرار گرفته و به دلیل اهمیت فراگیر، موارد مزبور در زمره تکالیف کلان دولت

(2)

جمهوری اسلامی ایران نیز قلمداد شده است.

3. در اصل هشتم قانون اساسی، دعوت به خیر و تلاش برای رفع بدی‌ها یک وظیفه همگانی تلقی شده است.

4. در اصل نهم، آزادی‌های مشروع انسان‌ها در درجه‌ای از اهمیت تلقی شده که حتی با وضع قوانین و مقررات و با توجیهات مختلف حتی تحت عنوان حفظ استقلال و تمامیت ارضی نیز نمی‌توان آنرا سلب کرد.

5. در اصل یازدهم، وحدت و همبستگی مسلمانان به عنوان امت واحده در سراسر جهان مورد تأکید قرار گرفته که لازم است کوشش پیگیر برای تعمیق وحدت سیاسی، اقتصادی و فرهنگی جهان اسلام به عمل آورد.

6. در اصل چهاردهم، ضرورت رعایت حقوق غیر مسلمانان به طور عام مورد تأکید قرار گرفته که همه موظفند با اخلاق حسنه و قسط و عدل با غیر مسلمانان عمل کرده و حقوق انسانی آنان را رعایت کنند.

7. طی اصول 19الی 42 تحت عنوان حقوق ملت بر ارزش‌هایی تأکید شده که عمدتاً در اسناد جهانی حقوق بشر نیز منعکس شده است از قبیل منع تبعی، برابری در مقابل قانون، حمایت ویژه از زنان، حرمت حیثیت و جان و مال و مسکن مردم، منع تفتیش عقیده، آزادی بیان، منع شکنجه و...

شناسائی حقوق و ارزشهای مزبور حاکی از اهمیتی است که

(3)

قانون اساسی ایران به مهم ترین مصادیق انسان دوستی مورد اجماع در جهان معاصر داده است

8. در اصل چهل و سوم، حقوق انسان‌ها در حیطه اقتصادی و رفع نیازهای اساسی آنان اعم از مسکن، خوراک، پوشاک، بهداشت، درمان، آموزش و پرورش، تشکیل خانواده و... به رسمیت شناخته شده است.

9. در اصل پنجاهم، اهمیت محیط زیست و اینکه تلاش برای حفاظت از آن وظیفه ای عمومی است مورد تأکید قرار گرفته است.

10. در اصل پنجاه و ششم، تأکید شده که حاکمیت مطلق بر جهان و انسان از آن خداست و هم او انسان را بر سرنوشت اجتماعی خویش حاکم ساخته است و هیچ کس نمی‌تواند این حق الهی را از انسان سلب کند یا در خدمت منافع فرد یا گروهی خاص قرار دهد.

11. در اصل یکصد و پنجاه و دوم، نفی هرگونه سلطه جوئی و سلطه پذیری و عدم تعهد در برابر قدرتهای سلطه گر و روابط صلح آمیز با دول دیگر در عرصه خارجی تأکید شده است.

12. در اصل یکصد و پنجاه و چهارم، تصریح شده که جمهوری اسلامی ایران سعادت انسان در کل جامعه بشری را آرمان خود می‌داند و استقلال و آزادی و حکومت حق و عدل را حق همه مردم جهان می‌شناسد.

(4)

انساندوستی و صلح‌خواهی برای بشریت
در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

از سلسله پروشورهای ترویجی آموزش عمومی
کمیسیون حقوق بشر اسلامی

ارائه شده به نخستین جشنواره بین‌المللی
فیلم‌های انساندوستانه (آسا)
(7الی11 اردیبهشت 88) تهران

دفتر مرکزی:

تهران - سید خندان - ابتدای سهروردی شمالی - کوچه
قرقاول - پلاک 2
تلفن: 4-88529742 (021) - فاکس: (021)88768807

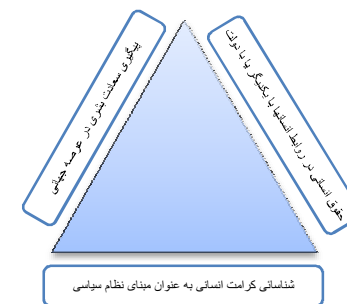
پست الکترونیک: ihrc@ihrc.com

سایت: www.ihrc.com

(6)

« در همه نظام‌های حقوقی برای اینکه آرمان‌ها و ارزش‌های متعالی و انساندوستانه شکل عملی و اجرائی پیدا کنند و ضمانت‌های لازم برای حمایت از آنها و برخورد با ناقضین پیش‌بینی شود، لازم است ارزش‌های مزبور در شکل قاعده حقوقی در نظام حقوقی و مقررات داخلی پذیرفته شوند. بر این اساس، قانون اساسی هر کشور حائز اهمیت فوق‌العاده ارزشی و حقوقی می‌باشد.»

13. در فصل یازدهم قانون اساسی (اصول 156الی 174) که مربوط به بخش قضائی و نهادهای تضمین‌کننده صلح و امنیت و اجرای عدالت در هر جامعه است اصول متعددی از استانداردهای بین‌المللی حقوق بشر برای اینکه دادرسی‌ها عادلانه باشند از قبیل اصل برائت، علنی بودن محاکمات و... مورد تاکید قرار گرفته است

(5)